

KORUPCIA A VEREJNÉ OBSTARÁVANIE

ZISTENIA A ODPORÚČANIA

VEREJNÉ OBSTARÁVANIE V CHORVÁTSKU

Chorvátska legislatíva v oblasti verejného obstarávania predstavuje vysoký štandard a zaviedla niektoré dôležité mechanizmy na zabezpečenie transparentnosti a kontroly. Avšak, integrita verejných zákaziek je vážne narušená v dôsledku bežnej praxe pri uzatváraní zmlúv prostredníctvom subjektov, ktoré sú mimo pôsobnosti kontrolného rámca a naopak, výrazne pod politickým vplyvom. Rozsah tohto problému je veľký. V roku 2012 celková hodnota verejných zákaziek realizovaných podľa typu inštitúcií so slabými kontrolnými mechanizmami, spolu s malými zákazkami (pre ktoré nie je povinnosť vykonávať verejné obstarávanie v súlade so stanovenými postupmi), predstavovala približne 85 % z celkového objemu verejného obstarávania. Navyše, analýza načasovania vymenovania manažmentu naznačuje, že politickí predstavitelia značne využívajú svoj vplyv na týchto zadávateľov.

Výskum tiež analyzoval stavebné zákazky s vysokou hodnotou pridelené v rokoch 2011-2013 na základe ukazovateľov zvýhodňovania v priebehu procesu alebo vo výsledkoch. Kým využívanie reštriktívnych postupov nie je príliš rozsiahle, súťaž o verejné zákazky je prekvapivo slabá v sektore pod takým značným ekonomickým tlakom. Avšak, v kombinácii so slabými kontrolnými mechanizmami u mnohých zadávateľov, viac znepokojujúcou je skutočnosť, že zhruba polovicu hodnoty zákaziek vyhrali uchádzači, ktorí nie sú súkromnými spoločnosťami, ale skôr subjektmi čiastočne alebo úplne vo vlastníctve štátu. To naznačuje, že politickí predstavitelia a strany majú potenciál ovplyvniť proces tak, aby dosiahli protekcionárstvo pri pridelovaní verejných zákaziek v prospech seba alebo tretej osoby. Dôkazy z prípadu FIMI Media, týkajúceho sa najvyšších politikov zapojených do schémy, ktorá využívala verejné zákazky na získavanie politických darov za zmluvy, naznačuje, že takéto zvýhodňovanie môže byť rozšírené. A napokon, existujúce kontrolné mechanizmy majú primeraný rozsah právomocí v teórii, ale v praxi im chýba dostatok odborných znalostí a vôľa na adekvátne monitorovanie verejných zákaziek.

Autor kresby: Jozef Jurko

Munir Podumljak a Elizabeth David-Barrett., 2015, The Public Procurement of Construction Works: The Case of Croatia. Preliminary analysis and data collection: Sandra Gajić, Ana Hećimović, Iva Nenadić, Partnership for Social Development, Záhreb, Chorvátsko
Reviewers: Aleksandar Štulhofer, Ph.D; Anto Bajo Ph.D.

VEREJNÉ OBSTARÁVANIE V BULHARSKU

Bulharsko priebežne modernizuje a zlepšuje svoje riadiace a kontrolné inštitúcie pre verejné obstarávanie. Ale verejné obstarávanie zostáva uväznené v širších problémoch verejnej správy v krajine, v ktorej zotrvávajú hlavné rysy partikulárneho režimu. Nedávny vývoj zvýšil riziko korupcie pri zadávaní verejných zákaziek. Klesajúce príležitosti v súkromnom sektore a rastúce tlaky na využívanie fondov EÚ do konca finančného cyklu EÚ v roku 2013 viedli ku koncentrácii zdrojov pre verejné obstarávanie a posilnenie verejnej správy. Stavebné projekty aj podiel celkových verejných zákaziek v krajine sa zvýšili, čo sa významne odrazilo v náraste obratu súkromných stavebných firiem. Financovanie EÚ tiež neustále rastie v stavebných verejných zákazkách, čo naznačuje, že korupčné riziká spojené so štátnym systémom verejného obstarávania sa nevyhnutne presunuli do oblasti fondov EÚ.

Analýza verejných zákaziek zadaných vrcholným 40 firmám v stavebnom sektore potvrdzuje trend koncentrácie zmlúv o verejnom obstarávaní v siedmich top firmách v odvetví stavebníctva, rovnako ako aj zvyšujúcu sa závislosť tohto odvetvia od obstarávania pre jeho prežitie. Údaje s určitou neukazujú určitý typ zvýhodňovania, ale naznačujú, že pôsobenie niektorých spoločností vo verejnom obstarávaní je skôr spojené s aktuálnou vládou než s minulými alebo budúcimi projektmi. Korupčné riziká sú však zistené v osobitných prípadoch, najmä v prípade veľkých projektov infraštruktúry v oblasti stavebníctva a energetiky.

Bulharský rámec verejného obstarávania je do značnej miery v súlade s právnymi predpismi EÚ, ale jeho vykonávanie zostáva náhodné a prešpikované korupčnými rizikami, nakoľko zmeny v legislatíve sú aj naďalej príliš časté, aby sa dali vysvetliť len úsilím priblížiť sa k legislatíve EÚ. Zmeny zavedené v roku 2014 umožnili riešenie niektorých konkrétnych korupčných rizík, napríklad zníženie významu kritéria najnižšej ceny pri udeľovaní rozhodnutí, zavedenie dodatočnej kontroly ex-ante a zvýšenie celkovej transparentnosti. Významné obmedzenia však stále existujú, najmä pokiaľ ide o kapacity kontrolných orgánov a efektívnosť systému verejného obstarávania,

pričom zistené porušenia sú stále veľké a naznačujú nedostatok vhodných preventívnych kapacít.

Proces verejného obstarávania nemôže byť oddelený od celkového pokroku v prechode od partikulárneho k otvorenému prístupu alebo režimu kvalitnej a efektívnej verejnej správy. Vláda a jej európski partneri môžu pracovať na znížení príležitostí a zvýšení obmedzení v korupcii pri verejnom obstarávaní v oblasti stavebníctva/infraštruktúry prijatím niekoľkých skupín nástrojov:

- Ukončenie zadávania jednotlivých zmlúv na verejné zákazky v hodnote prekračujúcej určitý prah, ktorý je v súlade s aktuálnou riadiacou kapacitou zadávateľov; vhodným prístupom by bolo obmedziť jednotlivé výberové konania na 5 % z priemernej ročnej celkovej trhovej hodnoty verejného obstarávania za posledné tri roky;

- Optimalizácia právneho rámca smerom k väčšej transparentnosti a hospodárskej súťaži v oblasti verejného obstarávania prostredníctvom intenzívnejšieho zavádzania elektronických nástrojov;

- Zvýšenie účinnosti právnych prostriedkov a kontrolných mechanizmov, rovnako ako viac aktívnej prevencie koncentrácie trhu;

- Posilňovanie administratívnej kapacity a prísnejšie požiadavky na profesionálnu etiku zodpovedných úradníkov u verejných obstarávateľov;

- Zvýšenie efektivity trestného stíhania, a to najmä v prípadoch týkajúcich sa väčších verejných finančných prostriedkov;

- Zavedenie efektívnej kontroly majetkových a príjmových priznaní predložených vysokými úradníkmi, ale aj konfliktu záujmov, ktoré by mohli naznačiť jemnejšie formy korupcie, napríklad zvýhodňovanie;

- Optimalizácia právneho rámca upravujúceho financovanie politických strán a volebných kampaní, vrátane nezávislých kandidátov a lobovanie za zahrnutie nepeňažných vkladov, napr. poskytnutie zamestnania, skryté dotácie, atď.

-

Ruslan Stefanov, Stefan Karaboev, 2015, The Bulgarian public procurement market: Corruption risks and dynamics in the construction sector, Center for the Study of Democracy, Sofia, Bulharsko